

Maja Melinc Mlekuž, Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko

MATURITETNA PISNA NALOGA IZ SLOVENŠČINE NA SLOVENSKIH ŠOLAH V ITALIJI – ODRAZ KULTURNE ZMOŽNOSTI ZAMEJSKIH MATURANTOV

Prispevek želi opozoriti na pozitivne vplive literarnozgodovinsko naravnane pouka slovenščine v slovenskih šolah v Italiji na razvoj kulturne zmožnosti in z njo povezane narodne pripadnosti dijakov. Prav vzgoja narodne pripadnosti je od nekdaj ena od ključnih nalog slovenske šole v Italiji. Analiza državnih eksternih izpitov iz slovenščine pokaže, kakšna je bila miselnost ministrstva za šolstvo v Italiji pred reformo in po njej.

Na srednjih šolah druge stopnje¹ s slovenskim učnim jezikom v Italiji poteka v skladu z italijanskimi ministrskimi smernicami za slovensko manjšino pri pouku slovenščine skoraj izključno poučevanje književnosti, predvsem literarne zgodovine, zelo malo je jezikovnega pouka. Podobno stanje je bilo pri gimnazijskem pouku slovenščine v Sloveniji pred korenito kurikularno preno, pri kateri je prišlo v ospredje predvsem razvijanje splošne sporazumevalne in literarnobralne zmožnosti, vsebinska in procesna znanja pa so bila nekoliko potisnjena v ozadje. V zadnjih letih² se ponovno opozarja na pomen stvarnega, systemskega znanja in spodbuja k preučevanju literature kot teksta v kontekstu tudi po načelih systemske didaktike (Krakar Vogel 2011, 2013).

Pouk slovenščine v slovenskih srednjih šolah druge stopnje v Italiji

Šole s slovenskim učnim jezikom v Italiji so sestavni del italijanskega državnega šolskega sistema in delujejo po istih načelih in pravilih kot državne šole večinskega naroda. Šolski programi v šolah s slovenskim učnim jezikom so ministrski in povsem enaki kot programi večinskih italijanskih šol, le da so dopolnjeni s predmetom slovenski jezik in literatura ter nekaterimi vsebinskimi dodatki pri zgodovini in zemljepisu (Eduka 2013). Učitelji slovenščine na slovenskih šolah v Italiji se v osnovi sicer držijo smernic italijanskega šolskega ministrstva, vendar so pri izbiri učnih vsebin in učbenikov precej avtonomni. Pri pouku slovenščine v srednjih šolah druge stopnje je jezikovni pouk predviden samo v prvih dveh letnikih (v t. i. bieniju),

¹ V preteklosti je bilo v rabi poimenovanje višje srednje šole, pogovorno se uporablja še danes.

² Pravzaprav je bilo na pomen razvijanja kulturne zavesti in širših socialnih zmožnosti, poleg sporazumevalne zmožnosti v knjižnem jeziku, opozorjeno že v posodobljenem učnem načrtu za pouk književnosti v gimnazijah (2008).

v preostalih treh letih (v t. i. trieniju) pa obravnavajo le književnost, in to samo slovenska. Precej poudarka namenijo svojim, zamejskim avtorjem, ki dijake bolj pritegnejo in se z njimi lažje poistovetijo. Učitelji slovenščine, ki smo jih zajeli v raziskavo,³ sicer poročajo, da pri pouku slovenščine večinoma uporabljajo učbenike, ki so bili izdani v Sloveniji, v njih pa zelo pogrešajo zamejske vsebine in obširnejše literarnozgodovinske umestitve izbranih avtorjev. V rabi so tudi učbeniki zamejskih avtorjev, izdani v Italiji,⁴ ki so vsebinsko ustrezni, oblikovno pa nekoliko zastareli in za dijake manj privlačni. Po mnenju anketiranih učiteljev slovenščine se kaže potreba po sestavi novih učbenikov književnosti za slovenske srednje šole druge stopnje v Italiji, ki bi po zgledu učbenikov za pouk italijanščine vsebovali tudi nekatere jezikovne naloge. Kot je bilo že omenjeno, namreč jezikovna vzgoja v italijanskem šolskem sistemu ne poteka posebej, ampak prek obravnave literature pri pouku književnosti. Analiza odgovorov anketiranih učiteljev slovenščine v Italiji (Melinc Mlekuž 2014) kaže na težnjo učiteljev, da bi bilo pri pouku slovenščine smiselno nameniti jezikovnemu pouku več pozornosti, saj pri zadnjih generacijah dijakov opažajo slabo jezikovno znanje.⁵ Gotovo na to vpliva tudi vedno več vpisanih dijakov iz neslovenskih (pretežno italijanskih) družin. Slovenska šola je veliko let delovala le kot šola za pripadnike slovenske narodne skupnosti, vzgajala je predvsem v smislu ohranjanja identitete in jezika slovenske narodne skupnosti zunaj meja matičnega ozemlja kot edine možne referenčne in identifikacijske skupnosti. Danes se aktualnost te vloge zaradi velikega števila učencev iz neslovensko govorečih družin postavlja pod vprašaj (Pertot 2011).

Slovenske šole v Italiji so torej postavljene pred nove izzive, nekatere spremembe se zrcalijo tudi pri pouku slovenščine. Dijaki v slovenskih srednjih šolah druge stopnje v Italiji tako za domače branje berejo predvsem prostoizbirna besedila, v skladu s svojimi zmožnostmi in zanimanji. Druga (obvezna) besedila obravnavajo po odlomkih. Osrednje mesto zajema literarno- in kulturnozgodovinska umestitev, zelo pogosto tudi s pomočjo medpredmetnega povezovanja. Učitelji slovenščine na slovenskih šolah v Italiji, ki smo jih zajeli v raziskavo, so poudarili, da je razvijanje zavesti o narodnostni pripadnosti eden osrednjih ciljev šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji predvsem za razumevanje lastne identitete in okolja, v katerem živijo. Uresničevanje tega cilja je v zadnjih letih težje uresničljivo zaradi narodnostno heterogenih razredov, velikokrat se morajo narodnostno občutljivim temam in aktualizaciji besedil celo izogniti. Kljub temu rezultati raziskave kažejo, da pri pouku slovenščine v zelo veliki meri spodbujajo in razvijajo odnos do slovenske tradicije in zgodovine ter občutek slovenske narodne pripadnosti. Pregled maturitetnih naslovov pisne naloge iz slovenščine v letih 1969 do 2014 to še dodatno potrdi, kompleksni naslovi namreč predvidevajo kulturno zmožnost oz. razgledanost dijakov.

Maturitetni izpit do leta 1998

Pri prvem preizkusu iz t. i. splošne mature leta 1969 so maturantje izbirali med štirimi naslovi – zgodovinskim, strokovnim, literarnim in splošnim, ki so bili za italijanske in slovenske šole enaki, le da so jih za slovenske šole prevedli v slovenščino. Naloge, za katere so imeli šest ur časa, so zahteva-

³ V sodelovanje pri raziskavi so privolile vse srednje šole druge stopnje s slovenskim učnim jezikom v Italiji – Državni znanstveni licej France Prešeren, Državni pedagoški in družboslovni licej Anton Martin Slomšek, Državni trgovski tehniški zavod Žiga Zois, Državni izobraževalni zavod Jožef Stefan iz Trsta in Državni izobraževalni zavod Primož Trubar – Simon Gregorčič ter Državni izobraževalni zavod Ivan Cankar – Žiga Zois – Jurij Vega iz Gorice. Sodelovalo je 231 dijakov 3. in 4. letnikov in 25 učiteljev slovenščine iz srednjih šol druge stopnje s slovenskim učnim jezikom v Italiji ter 189 dijakov 3. letnikov in 18 učiteljev slovenščine iz Slovenije. Anketiranje je potekalo od marca do maja 2014, izsledki raziskave bodo predstavljeni v prihodnje, statistična obdelava podatkov namreč še ni popolnoma končana.

⁴ Nada Perot: *Od antike do danes: I. slovensko berilo za višje srednje šole* (1979); Robert Petaros, Maks Šah: *Od prvih zapiskov do romantike: II. slovensko berilo za višje srednje šole* (1980); Lojzka Bratuž, Marija Pirjevec: *Od realizma do moderne: III. slovensko berilo za višje srednje šole* (1993); Marija Cenda – Klinc: *Besede naših dni: IV. slovensko berilo za višje srednje šole* (1982).

⁵ Kar 83 odstotkov vprašanih učiteljev slovenščine si želi več pomoči pedagoških svetovalcev, predvsem na področju jezikoslovja, pa tudi jezikovne in književne didaktike.

le od dijakov izdelan pogled na svet in zmožnost lastne presoje aktualnih problemov. Naslove so izbrali na ministrstvu, zatem pa so jih morali na slovenskih šolah člani izpitne komisije sami prevesti v slovenščino. Ni čudno torej, da je pri prevajanju na različnih šolah prihajalo do velikih razlik, različnih prevodov in napak, kar je dijakom dodatno oteževalo razumevanje navodil. Večina naslovov je bila splošnih, nekateri pa so bili posvečeni specifičnim vprašanjem z italijanskega kulturnopolitičnega področja. Tako so bili slovenski dijaki, ki so prvenstveno poznali slovenski svet, tudi v tem prikrajšani, ker niso mogli povsem izpovedati svojih misli. Iz naslovov je razvidno, da se vse do leta 1983 niti eden ni nanašal na izrazito slovensko literaturo, zgodovino in na vprašanja, ki bi bila kakorkoli vsebinsko neposredno vezana na slovensko narodnost, kar bi bilo logično pričakovati, če naj bi bila slovenska šola res slovenska tudi po duhu in ne samo po jeziku. To pomeni, da šolsko ministrstvo ni upoštevalo specifičnosti slovenske šole, kar je bilo v nasprotju s četrtem členom posebnega statuta londonskega memoranduma ter osimim členom osimskega sporazuma, v katerem je jasno zapisano, da mora slovenska šola vsebinsko odražati duha slovenske narodnostne skupnosti in ne sme biti prevod italijanske šole. Kljub številnim prošnjam članov izpitnih komisij iz slovenskih šol je šolsko ministrstvo za prvi prevod naslovov v slovenščino poskrbelo šele leta 1977. Prvi literarni naslov, ki se je nanašal na slovensko kulturo, sta sindikat slovenske šole in deželna komisija uspela priboriti šele leta 1983. Za ponazoritev, kakšna miselnost je vladala pri sestavljalcih mature, bomo našteali nekaj naslovov. Naslov prvega literarnega esaja leta 1988 se je glasil: *Slovensko gledališče je prehodilo dolgo pot od Linhartove Županove Micke do Cankarjeve Lepe Vide, preden je doseglo svoj višek. Navedite glavna dela, zaustavite se zlasti pri temah in dramskih zvrsteh, ki jih je Cankar obravnaval, ter jih razložite* (Primorski dnevnik, 17. 6. 1988: 4). Leta 1989 je bil na primer literarni naslov posvečen Simonu Gregorčiču in Otonu Župančiču, dvema različnima umetniškima svetovoma in dvema različnima osebnostnima. Dijaki so morali primerjati njuno umetniško delo in povedati, katere njune pesmi so jim všeč in zakaj. Leta 1993 so člani komisije in maturante ponovno razburili slabi slovenski prevodi italijanskega izvirnika. Na nekaterih šolah so kandidatom razdelili tudi italijanski izvirnik, tako da so sploh razumeli, kaj naslov zahteva od njih. Literarni naslov se je glasil: *Predstavite povojnega slovenskega pisatelja, ki je po vašem mnenju največjega pomena za sodobno slovensko literaturo* (Primorski dnevnik, 25. 6. 1993: 4). Redki dijaki, ki so izbrali ta naslov, so pisali o Pahorju in Rebuli. Leta 1994 so dijaki primerjali tragiko, ki preveva Cankarjeve *Podobe iz sanj* z aktualnim tragičnim dogajanjem v Bosni in Hercegovini. Leta 1995 so dijaki sicer pričakovali literarni naslov o Alojzu Rebuli, dobil je namreč Prešernovo nagrado, vendar so o njem pisali redki, večina se je odločila za splošni naslov. Na maturi iz leta 1996 so dijaki pri literarni temi analizirali dela, ki obravnavajo razdvojenost med navezanostjo na dom in vabljenostjo tujine, ki boleče odmeva v delih mnogih slovenskih ustvarjalcev. Ravno tako so tudi leta 1997 izbirali med avtorji, ki so jim blizu, in skušali kritično ovrednotiti njihovo ustvarjalnost. Izbirali so med Kocbekom, Pahorjem, Borom, Kajuhom, Balantičem, Kosmačem in drugimi, ki so v svojih delih obravnavali tematiko druge svetovne vojne. Leta 1998 je bil literarni maturitetni naslov posvečen Kosovelu: *Srečko Ko-*

sovel nam je vedno bližje, saj lahko najdemo v njegovih pesmih odraz svojih iskanj, stisk, želja, dvomov, upornosti in razočaranj. Razvijte tematiko, ki jo pesem nakazuje in jo vključite v pesnikovo literarno delovanje tudi glede na zgodovinsko dogajanje in na posebno obdobje naše književnosti, ki se je odprla s Kosovelom in drugimi ustvarjalci novim umetniškim smerem (Primorski dnevnik, 25. 6. 1998: 6).

Reforma mature

V šolskem letu 1998/99 je bil v Italiji sprejet nov zakon, in sicer morajo od takrat dijaki opravljati izpit iz vseh predmetov zadnjega letnika. Nova oblika maturitetnega preverjanja je bila prvič izpeljana v šolskem letu 2000/2001. Izpit je enoten za vso Italijo, pri slovenski manjšini so izpitne pole v slovenskem jeziku. Naloge določi ministrstvo za šolstvo v Rimu.

Maturitetni izpit⁶ iz slovenskega jezika v šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji je sestavljen iz pisnega in ustnega dela. Pisni del sestavljajo tri pole oz. naloge. V prvi izpitni poli maturantje izberejo eno izmed štirih tipov nalog. Pri nalogi tipa A dijaki na podlagi odlomka iz literarnega besedila (v italijanskih šolah iz italijanske, v slovenskih šolah iz slovenske književnosti) pišejo interpretativni esej. Naloga tipa B predvideva zapis kratkega eseja ali časopisnega članka. Pri tej nalogi maturantje lahko izbirajo med štirimi področji:

- tip B1: literarno-umetnostno področje,
- tip B2: socialno-ekonomsko področje,
- tip B3: zgodovinsko-politično področje,
- tip B4: tehnično-znanstveno področje.

Preostali dve nalogi v prvi izpitni poli nista literarni, naloga tipa C zajema zgodovinsko temo, naloga tipa D pa je t. i. splošna naloga. Opozoriti je treba, da jezikovno znanje ocenjujejo samo pri izbrani pisni nalogi iz slovenščine in ne še posebej z jezikovnim testom. Maturantom je pri pisanju dovoljena celo uporaba slovarja in pravopisa.

Naloge v drugi pisni poli so vezane na snov enega izmed predmetov, značilnih za posamezno šolo (npr. grščino in latinščino v klasičnem liceju), tretja pisna pola pa preverja znanje vseh predmetov zadnjega letnika. Te naloge sestavi izpitna komisija, upoštevajo vzorce nalog, ki jih komisiji predložijo predmetni učitelji.

Pisni maturitetni zpit se izvaja konec junija tri dni zapored. Maturantje pišejo prvo polo šest ur, drugo odvisno od šole od štiri do šest ur, tretjo polo pa sestavi izpitna komisija in določi trajanje izpita šele pred začetkom pisanja. Razporede ustnih izpitov objavijo čez tri dni, skupaj z ocenami pisnih delov. Maturantje že med letom pripravijo raziskavo in jo potem predstavijo na ustnem delu izpita. Sicer pa so na ustnem pogovoru zajete teme, ki so bile obravnavane pri posameznem predmetu v zadnjem šolskem letu. Dijaki lahko dvajset točk od možnih končnih stotih točk pridobijo že pred maturo; t. i. šolski kredit je dijakova srednja ocena, ki jo je dosegel v zadnjih treh letih šolanja. Dodeli jo razredni svet, torej profesorji, ki so dijaka učili. Na podelitev šolskega kredita vplivajo tudi zunajšolske dejavnosti, ki so povezane z usmeritvijo šole, ki jo je dijak obiskoval, in predstavljajo t. i. forma-

⁶ Informacije o maturitetnem izpitu na slovenskih šolah v Italiji je posredovala Neva Zaghet, učiteljica slovenščine in latinščine na Državnem znanstvenem liceju France Prešeren v Trstu.

tivni kredit. Razredni svet torej s t. i. šolskim kreditom (najvišje število točk je dvajset) ovrednotijo uspeh, ki ga je dijak dosegel pri pouku med šolanjem in pri zunajšolskih dejavnostih.

Pisna naloga iz slovenščine 2014

Dijaki na slovenskih srednjih šolah druge stopnje v Italiji so tudi letos (junij 2014) lahko pri maturitetni pisni nalogi iz slovenščine izbirali med šestimi, tematsko povsem različnimi naslovi. Maturitetna pola iz slovenščine poleg navodil zajema tudi odlomek iz literarnega dela pri nalogi tipa A ter odlomke in citate iz literarnih kritik, razprav, časopisnih člankov in zgodovinskih knjig pri ostalih tipih nalog.

Tip A (analiza besedila): Odlomek iz Tovarišije Edvarda Kocbeka

Tip B1 (literarno-umetnostno področje): Impresionizem v slovenski besedi in likovni umetnosti

Tip B2 (socialno-ekonomsko področje): Nove odgovornosti

Tip B3 (zgodovinsko-politično področje): Težavna pot demokracije v 20. stoletju

Tip B4 (tehnično-znanstveno področje): Vsiljiva tehnologija

Tip C (zgodovinsko področje): 1. svetovna vojna

Tip D (splošna naloga): članek arhitekta Renza Piana o »krpanju periferij« (Primorski dnevnik, 19. 6. 2014: 5)

Pri eseju tipa A (analizi besedila) ni naslova, temveč je le besedilo z navodili, ki so razdeljena v tri sklope – razumevanje besedila, analiza besedila ter interpretacija in poglobitev. Dijaki, ki so na letošnji prvi pisni nalogi (junij 2014) izbrali nalogo tipa A, so tako morali obnoviti in analizirati izbrani odlomek iz Kocbekove *Tovarišije* (Kocbek 1967: 161–162).

Poglejmo primer navodil za pisno nalogo tipa A (analizo besedila).

1. Razumevanje besedila

Pozorno preberi besedilo in ga obnovi.

2. Analiza besedila

2.1 *Opiši jezikovne in slogovne značilnosti besedila.*

2.2 *Analiziraj notranji boj, ki ga opisuje avtor v tem odlomku.*

2.3 *Kako se ta notranji boj razplete? Kdo ali kaj iz njega izide kot zmagovalec?*

2.4 *Opiši zgodovinsko ozadje, na katerem se odvija pisateljev notranji boj.*

2.5 *Razloži stavek: »Partizanstvo se je preselilo v mojo notranjost«.*

2.6 *Ali te Kocbekovo besedilo osebno nagovarja?*

3. Interpretacija in poglobitev

Odlomek iz Tovarišije postavi v širši okvir Kocbekovega opusa in slovenskega zgodovinskega in literarnega dogajanja. (Primorski dnevnik, 19. 6. 2014: 5)

Od uvedbe nove oblike maturitetnega preverjanja zajema zadnji sklop vprašanj pri nalogi tipa A (analiza besedila) splošnejša vprašanja, tudi iz literarne zgodovine. Taka struktura po poročanju učiteljev, s katerimi smo se pogovarjali o zamejski maturi,⁷ omogoča dijakom, da se ob težavah pri

⁷ Nazadnje smo se z nekaterimi učitelji slovenščine o maturitetni pisni nalogi iz slovenščine v slovenskih šolah v Italiji in pripravi nanjo pogovarjali na simpoziju o A. Rebuli ob njegovi devetdesetletnici na Opčinah (6. junija 2014). Veliko pronicljivih mnenj in informacij o pouku slovenščine v slovenskih srednjih šolah druge stopnje v Italiji in končnem maturitetnem izpitu nam je posredovala Neva Zaghet, učiteljica slovenščine in latinščine na Državnem znanstvenem liceju France Prešeren in tajnica Slavističnega društva Trst–Gorica–Videm.

interpretaciji besedila lahko izvlečejo s poznavanjem književne smeri ali avtorja.

Naloga tipa B predvideva izdelavo kratkega eseja ali časopisnega članka. Navodila zanju se od leta 1999 ne razlikujejo.⁸

Razvij izbrano temo v obliki kratkega eseja ali časopisnega članka. Interpretiraj in primerjaj predlagane dokumente in podatke.

Če se odločiš za obliko kratkega eseja, utemelji svoja izvajanja. Pri tem upoštevaj tudi svoje znanje in študijske izkušnje.

Svojemu eseju določi primeren naslov. Če se ti zdi primerno, razdeli obravnavo na paragrafe, ki imajo lahko vsak svoj naslov.

Če se odločiš za obliko časopisnega članka, mu določi primeren naslov in navedi, v kateri vrsti časopisa naj bi bil objavljen.

V obeh primerih naj dolžina ne preseže petih stolpcev na pol upognjenega lista.

Kandidat mora poleg teme obvladati tudi posamezne vrste eseja oz. tipe članka, saj mora navesti, kateremu tipu publikacije bo namenjen esej oz. članek, znotraj teme pa mora tudi sam poiskati naslov. Ta tip naloge vsako leto izbere največ maturantov. Slaba stran italijanske mature je gotovo ta, da jo lahko opravi dijak, ki se že prej odloči, da ne bo pisal o književnosti, in se nanjo sploh ne pripravlja.

Sklep

Literatura ima na nacionalni (družbeni) ravni kot eden od sistemov družbene komunikacije prek besedil (fragmentov in citatov), avtorjev, njihovih poetik, bralcev, kritikov in posrednikov motivacijsko moč ohranjanja in spreminjanja stališč, vrednot in procesov v družbenem dogajanju (Krakar Vogel 2006: 66–69). Slovenska skupnost v Italiji je literaturo od vedno dojemala kot kulturni kapital oz. sooblikovalko narodne pripadnosti in družbene identitete posameznika. V šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji je tako velik poudarek namenjen poznavanju literarnega razvoja, razumevanju in vrednotenju zgodovinskega dogajanja, posledično tudi razvoju slovenske skupnosti. Velika pozornost je namenjena tudi širšim vzgojnim ciljem, tj. oblikovanju estetskih in etičnih vrednot dijakov, predvsem pa oblikovanju meril in argumentov, ki temeljijo na že obstoječem znanju, kar se kaže tudi pri zahtevah maturitetnih pisnih nalog iz slovenščine.

Razvijanje slovenske pripadnosti je v šolah s slovenskim učnim jezikom v Italiji sicer zakonsko predpisano, vendar v zadnjem času to ni več tako samoumevno, saj učenci in dijaki slovenskih šol niso več le pripadniki slovenske jezikovne skupine (zakon iz leta 1961), ampak vedno bolj tudi narodno mešanih oz. povsem neslovenskih družin. Spremembam se učitelji pri pouku slovenščine sicer prilagajajo, vsekakor pa bo v prihodnje treba preoblikovati berila, učbenike in delovne zvezke ter temeljito prenoviti učni načrt za vse programe šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji.

⁸ Maturitetne pisne naloge so zadnja leta na vpogled na spletni strani Primorskega dnevnika, <http://media.primorski.eu/media/attach/2014/06/Matura2014.pdf> [dostop 20. 6. 2014].

POVZETEK

Pregled maturitetnih naslovov prve pisne naloge iz slovenščine na slovenskih šolah v Italiji od leta 1969 do danes ter empirična raziskava med zamejskimi dijaki in učitelji sta potrdila, da pouk slovenščine v srednjih šolah druge stopnje s slovenskim učnim jezikom v Italiji temelji na obravnavi literature kot teksta v kulturnozgodovinskem kontekstu, kar posledično pripomore k razvoju kulturne zavesti dijakov. Ta se kaže na osebni, narodni in medkulturni ravni. Prav razvijanje narodne pripadnosti pa je ključno za obstoj manjšine in tako osrednja naloga slovenske šole v Italiji.

Literatura

- Juvan, Marko, 2000: Vezi besedila: študije o slovenski književnosti in medbesedilnosti. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura.
- Krakar Vogel, Boža, 2006: Književna vzgoja in ključne kompetence. Vzgoja in izobraževanje: revija za teoretična in praktična vprašanja vzgojno-izobraževalnega dela, letn. 37, št. 1. 66–69.
- Krakar Vogel, Boža, 2008: Prenova srednješolskega književnega pouka v luči aktualno vzgojno-izobraževalnih tendenc. Slovenščina v šoli, XII. letnik, št. 3. 13–27.
- Krakar Vogel, Boža, 2011: Razvijanje kulturne zmožnosti pri pouku slovenščine. Meddisciplinarnost v slovenistiki. Obdobja 30. Simona Kranjc [ur.]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 271–278.
- Krakar Vogel, Boža, 2013: Sistemska didaktika književnosti – od teorije k praksi. Slovenščina v šoli, XVI. letnik, št. 2. 3–11.
- Melinc, Maja, 2007: Literarna vzgoja – izhodišče za razvijanje nacionalne pripadnosti. 43. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Stereotipi v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. I. Novak Popov [ur.]. Ljubljana. Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. 221–224.
- Pertot, Suzana, 2011: Identitetne spremembe med Slovenci v Italiji v družinah učencev šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Razprave in gradivo: revija za narodnostna vprašanja. Št. 66. str. 24–43.
- Prva pisna naloga iz slovenščine. [online]. [uporabljeno 20. 6. 2014]. Dostopno na URL: <http://media.primorski.eu/media/attach/2014/06/Matura2014.pdf>.